

Uveřejňujeme dodatky, jimiž bylo doprovzeno Společné prohlášení k učení o ospravedlnění, jehož překlad jsme uveřejnili v TREF 1998, 164–174. Světový luterský svaz a Katolická církev jimi reagují na rozpaky, které se objevily po dokončení textu Společného prohlášení (viz komentář v TREF 1998, 147–158), zejména z katolické strany. Text prohlášení již nebyl měněn, ale společně formulované doprovodné texty umožnily jeho slavnostní podepsání 31. 10. 1999 v Augsburgu.

OFICIÁLNÍ SPOLEČNÉ STANOVISKO SVĚTOVÉHO LUTERSKÉHO SVAZU A KATOLICKÉ CÍRKVE

1. Na základě shody, dosažené ve Společném prohlášení k učení o ospravedlnění (= SP) prohlašují společně Světový luterský svaz a Katolická církev: „Pochopení učení o ospravedlnění, vyložené v tomto Společném prohlášení, ukazuje, že mezi luterány a katolíky existuje konsensus v základních pravdách učení o ospravedlnění“ (SP 40). Na základě tohoto konsensu prohlašují společně Světový luterský svaz a Katolická církev: „Odsudky tridentského koncilu nepostihují učení luterské církve v tomto prohlášení předložené. Odsudky v luterských vyznavačských spisech nepostihují učení katolické církve v tomto prohlášení předložené.“

2. S ohledem na usnesení Rady Světového luterského svazu ohledně Společného prohlášení ze 16. června 1998 a s ohledem na odpověď Katolické církve na Společné prohlášení z 25. června 1998, jakož i s ohledem na vzájemné dotazy byl dosažený konsensus dále vysvětlen v připojeném stanovisku, označeném jako příloha („annex“); tím bylo dosaženo jasnosti, že dřívější doktrinální odsudky nepostihují učení partnerů dialogu, jak bylo vyloženo ve Společném prohlášení.

3. Partneři dialogu se zavazují pokračovat v prohloubeném studiu biblických základů učení o ospravedlnění. Budou též usilovat o širší pochopení tohoto učení i nad rámec toho, o čem pojednává Společné prohlášení a připojená příloha. Na bázi dosaženého konsensu je žádoucí pokračování v dialogu, a to zvláště o otázkách, které ve Společném prohlášení (43) samém jsou uvedeny jako otázky vyžadující dalšího vyjasnění, aby mohlo

být dosaženo plného společenství církví, jednoty v různosti, kde trvajících rozdíly jsou navzájem usmířeny a nemají již štěpící sílu. Luteráni a katolíci budou pokračovat v ekumenických snahách, aby svým společným svědectvím vyložili učení o ospravedlnění v jazyku relevantním pro dnešního člověka a s přihlédnutím k individuálním i sociálním problémům naší doby.

Aktem podpisu potvrzuje Katolická církev a potvrzuje Světový luterský svaz Společné prohlášení o učení o ospravedlnění v jeho celistvosti.

Příloha

1. Následující vysvětlení podtrhuje konsensus, jež bylo dosaženo ve Společném prohlášení o ospravedlnění (SP) ohledně základních pravd tohoto učení; tím je dosaženo jasnosti v tom, že dřívější vzájemné odsudky nepostihují katolické a luterské učení o ospravedlnění, jak byly vyloženy ve Společném prohlášení.

2. „Společně vyznáváme: Toliko z milosti, ve víře ve spásné dílo Ježíše Krista, nikoli pro své zásluhy jsme u Boha přijati a dostává se nám Ducha svatého, který obnovuje naše srdce a volá a vyzbrojuje nás k dobrým skutkům“ (SP 15).

A) „Společně vyznáváme, že Bůh z milosti člověku odpouští hříchy a zároveň jej osvobozuje od zotročující moci hříchu (...)“ (SP 22). Ospravedlnění znamená, že hříchy jsou odpuštěny a člověk spravedlivým učiněn tím, že Bůh „mu dává nový život v Kristu“ (SP 22). „Když jsme tedy ospravedlněni z víry, máme pokoj s Bohem“ (Ř 5,1). „Byli jsme nazváni dětmi Božími a jsme jimi“ (1J 3,1). Jsme skutečně vnitřně obnoveni působením Ducha svatého a zůstáváme provždy na tomto jeho působení v nás závislí. „Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, a hle, je tu nové“ (2Kor 5,17). Ti, kdo jsou ospravedlněni, v tomto smyslu nezůstávají hříšníky.

Mýlili bychom se však, kdybychom říkali, že jsme bez hříchu (1J 1,8–10; sr SP 28). „Všichni přece mnoho chybujeme“ (Jak 3,2). „Kdo může rozpoznat bludy? Zprosti mě i vin, jež jsou mi skryty“ (Ž19,13). A když se modlíme, můžeme jen říkat s celníkem: „Bože, slituj se nade mnou hříšným“ (Lk 18,13). Naše liturgie tomu dávají výraz nejedním způsobem. Společně slyšíme napomenutí: „Nechť tedy hřích neovládá vaše smrtelné tělo, tak abyste poslouchali, čeho se mu

zachce“ (Ř 6,12). To vše nám připomíná stálé ohrožení, které pochází z moci hříchu a jejího působení v křesťanech. Potud mohou luteráni a katolíci spolu chápat křesťana jako toho, který je *simul iustus et peccator*, a to navzdory rozdílným přístupům k tomuto předmětu, jak to bylo vyloženo v SP 29–30.

B) Pojem „konkupiscence“ je užíván na katolické a na luterské straně v odlišném významu. V luterských vyznavačských spisech se konkupiscence chápe jako žádost člověka, jíž hledá sám sebe a jež je z hlediska duchovně chápaného zákona hříchem. Podle katolického chápání je konkupiscence sklonem, který v člověku zůstává i po přijatém křtu, sklonem, který vychází z hříchu a nutí k hříchu. Bez ohledu na tyto rozdíly může být v pohledu luterském uznáno, že žádost se může stát vstupní branou hříchu. Vlivem moci hříchu nese člověk v sobě sklon stavět se proti Bohu. Tento sklon – podle luterského i katolického chápání – „neodpovídá původnímu Božímu záměru pro člověka“ (SP 30). Hřích má osobní povahu a jako takový vede k oddělení od Boha. Hřích je sobecká touha starého člověka, nedostatek důvěry k Bohu a lásky k němu.

Skutečnost spásy darované ve křtu a ohrožení mocí hříchu se dají vyjádřit tak, že na jedné straně zdůrazníme odpuštění hříchů a obnovu člověka v Kristu skrze křest a že na druhé straně nahlédneme, že i člověk ospravedlněný „je vystaven útočící moci a náporu hříchu (sr. Ř 6,12–14)“ a „není vyjmut z celoživotního zápasu proti sobecké žádostivosti starého člověka, která Bohu odporuje“ (SP 28).

C) Ospravedlnění se děje „toliko z víry“ (SP 15 a 16), toliko vírou, člověk je ospravedlněn „bez skutků“ (Ř 3,28 sr SP 25). „Je to milost, která působí víru, nejen tehdy, když víra v člověku začíná, nýbrž pokud víra trvá“ (Tomáš Akvinský, Summa II/II 4,4 ad 3). Působení Boží milosti nevylučuje jednání člověka: Bůh působí, že chcete i činíte – uvádějte ve skutek své spasení (sr Fp 2,12n). „(...) Jakmile Duch svatý ... v nás započal své dílo znovuzrození a obnovy skrze Slovo a svaté svátosti, pak je jisté, že můžeme a musíme spolupracovat v síle Ducha svatého (...)“ (Formula concordiae II,64n; BSLK 897,37nn).

D) Milost jako obecenství ospravedlněného člověka s Bohem ve víře, naději a lásce přijímáme vždy jako spásné a tvořivé působení Boží (sr SP 27). Ospravedlněný člověk je však odpovědný, aby přijatou milost nezmařil, nýbrž aby v ní žil. Vyzvání k dobrým skutkům je vyzváním cvičit se v praxi

víry (sr BSLK 197,45n). Dobré skutky ospravedlněného je třeba konat „abychom upevňovali své povolání, tj. bychom znovu neodpadli od evangelia, kdybychom opět hřešili“ (Apologia Augustanae XX,13; BSLK 316,18–24 s odvoláním na 2Pt 1,10; sr též Formula Concordiae SD IV,33; BSLK 948, 9–23). V tomto smyslu mohou luteráni i katolíci společně pochopit to, co je v SP 38 a 39 řečeno o „zachování milosti“. Samozřejmě: „Vše, co v člověku svobodnému daru víry předchází a po něm následuje, nezakládá ospravedlnění ani nevytváří zásluhu“ (SP 25).

E) Skrze ospravedlnění jsme bez podmínek přijati do obecnství s Bohem. V tom je zahrnut i příslib věčného života: „Jestliže jsme s ním sjednoceni, protože máme účast na jeho smrti, jistě budeme mít účast i na jeho zmrtvýchvstání“ (Ř 6,5; sr J 3,36; Ř 8,17). Při posledním soudu budou ospravedlnění souzeni i podle svých skutků (sr Mt 16,27; 25,31–46; Ř 2,16; 14,12; 1Kor 3,8; 2Kor 5,10 atd.). Jdeme vstříc soudu, při němž Bůh ve svém milostivém rozsudku přijme vše, co v našem životě odpovídá jeho vůli. Ale vše, co je v našem životě nepravé, bude odhaleno a do věčného života nevejde. Také Formula Concordiae konstatuje: „Je Boží vůlí a výslovným příkazem, aby věřící konali dobré skutky, které v nich působí Duch svatý a Bůh v nich bude mít pro Krista zalíbení a zaslibuje jim slavnou odměnu v tomto a budoucím životě“ (FC SD IV.38; BSLK 950,18–24). Veškerá odměna však je odměnou milosti, na niž nemáme žádný nárok.

3. Učení o ospravedlnění je měřidlem a zkušebním kamenem křesťanské víry. Žádná nauka tomuto kritériu nesmí odporovat. V tomto smyslu je učení o ospravedlnění „kritériem, jehož se nelze vzdát a které chce veškeré učení i praxi církve orientovat na Krista“ (SP 18). Jako takové má svou pravdu a svůj jedinečný význam v celkové souvislosti základního trojičního vyznání církve. Sledujeme „společný cíl ve všem vyznávat Krista, jemuž je třeba nadevše důvěřovat jako jedinému Prostředníku (1Tm 2,5n), skrze kterého se v Duchu svatém dává Bůh sám a vylévá své obnovující dary“ (SP 18).

4. Odpověď (nóta) Katolické církve nezamýšlela zpochybnit autoritu luterských synod ani Světového luterského svazu. Katolická církev a Světový luterský svaz zahájily a vedly svůj dialog jako rovný s rovným. Bez ohledu na odlišné pojetí autority v církvi každý partner respektuje řádné postupy druhého partnera ve věci rozhodování o nauce.